

Deelrapport
**First
Impression**

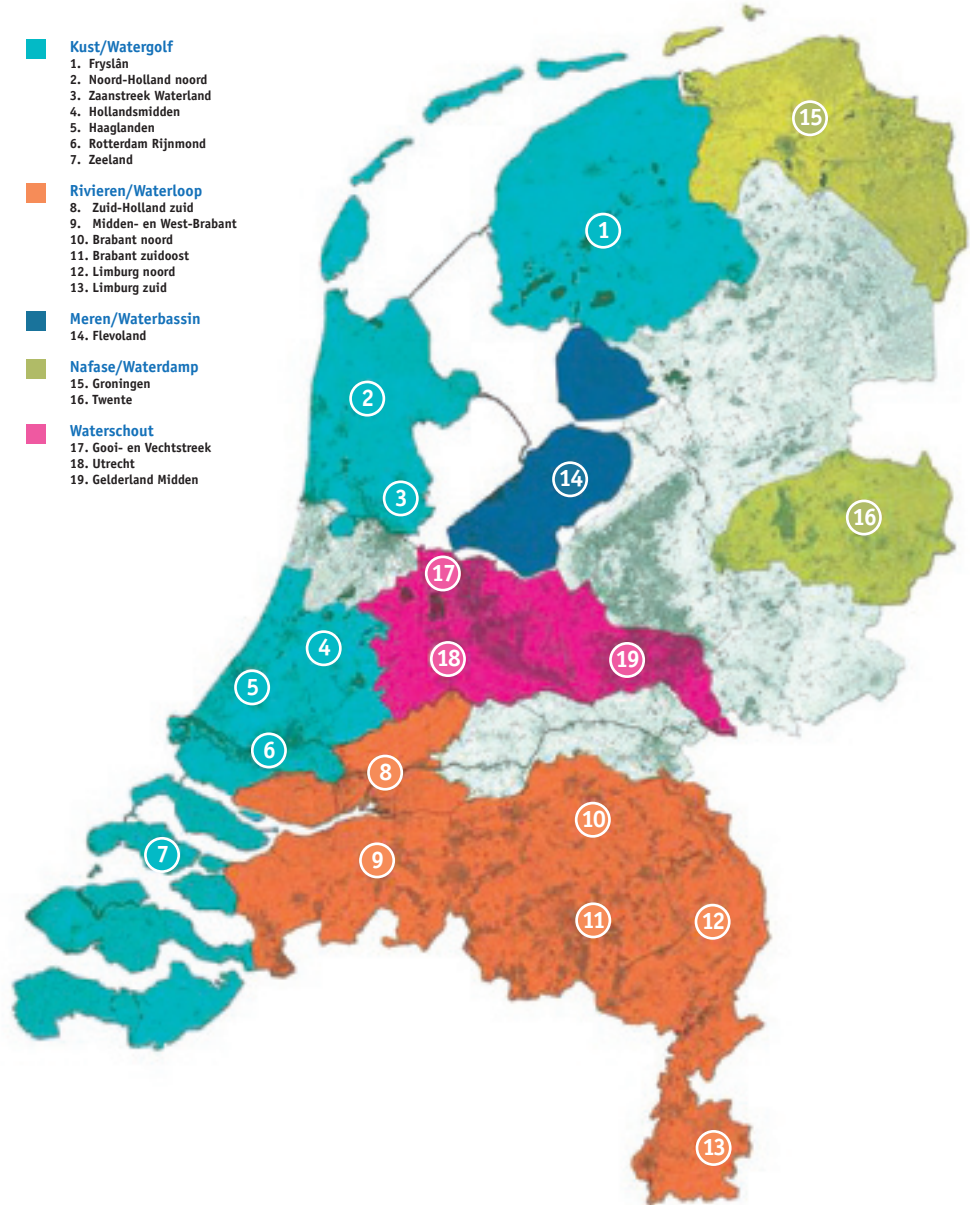
Oefening Waterproof
3-7 november 2008

Deelrapport
First
Impression

Waterproof, wie en wanneer

- **Kust/Watergolf**
 1. Fryslân
 2. Noord-Holland noord
 3. Zaanstreek Waterland
 4. Hollandsmidden
 5. Haaglanden
 6. Rotterdam Rijnmond
 7. Zeeland
- **Rivieren/Waterloop**
 8. Zuid-Holland zuid
 9. Midden- en West-Brabant
 10. Brabant noord
 11. Brabant zuidoost
 12. Limburg noord
 13. Limburg zuid
- **Meren/Waterbassin**
 14. Flevoland
- **Nafase/Waterdamp**
 15. Groningen
 16. Twente
- **Waterschout**
 17. Gooi- en Vechtstreek
 18. Utrecht
 19. Gelderland Midden

Begeleidende brief

bij First Impression Report Oefening Waterproef

Aan: geadresseerde

Den Haag, 24 november 2008

Geachte heer/mevrouw,

De oefening Waterproef is alweer geschiedenis, maar heeft ons wel rijke inzichten gegeven in de verbeterpunten voor morgen. Dit geldt voor alle doelgroepen en op alle niveaus. De afgelopen twee jaar is een flinke stap voorwaarts gemaakt. We weten nu wat ons kan overkomen. We hebben daar plannen voor ontwikkeld en zijn samenwerkingsverbanden aangegaan tussen verschillende bestuurlijke en operationele organisaties, zowel op regionaal als nationaal niveau. Veel is ook al deels eerder beoefend. Waterproef laat ons die vooruitgang zien in vergelijking met twee jaar geleden, maar ook dat er nog het nodige moet gebeuren om te komen tot een goede organisatorische voorbereiding op (dreigende) overstromingen.

Om geen gat te laten vallen tussen onze waarnemingen en het opstarten van de verbeteracties heeft de TMO besloten om zo snel mogelijk na de oefening een First Impression Report (FIR) op te stellen. Wij hebben hierin de eerste bevindingen (impressies) van de oefening vastgelegd. Het rapport bevat de opsomming van de verzamelde indrukken van zowel de spelers (nationaal en regionaal), als van de oefenorganisatie TMO. De inhoud van het First Impression Report is opgesteld langs de lijnen van de hoofdoelstellingen van de oefening Waterproef, te weten:

- ◆ Besluitvorming
- ◆ Informatiemanagement
- ◆ Communicatie (media en publiek)
- ◆ Inhoudelijke kwaliteit van het optreden.

Aan de twee themadagen op de laatste dagen van de oefenweek is in het FIR iets meer aandacht besteed, omdat deze informatie voor de rest van het land minder toegankelijk was.

Uiteraard zullen deze verzamelde indrukken in een latere fase worden bijgesteld. Het FIR bevat namelijk geen zorgvuldige analyse van de indrukken. Alle betrokken organisaties evalueren de door hen georganiseerde oefeningen grondig. Wanneer de evaluaties zijn afgerond, zal tot in detail duidelijk zijn wat het oordeel over de oefeningen is. Het is mogelijk dat deze eerste indrukken niet geheel juist of misschien zelfs onjuist waren.

Dit alles neemt niet weg dat het First Impression Report een goede bijdrage moet leveren aan het actuele beeld van de huidige organisatorische voorbereiding op (dreigende) overstromingen en, waar nodig, aan de verdere verbetering daarvan.

Dit FIR zal een deelrapport zijn van het Rapport van Bevindingen, waarin ook aanbevelingen zullen worden opgenomen om het systeem van de organisatorische voorbereiding en de bestuurlijke reactie op grootschalige overstromingen te verbeteren. Het geheel zal voor het einde van het jaar aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en aan de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat worden verzonden. In januari 2009 vindt formele aanbidding plaats aan de opdrachtgevers. Hierover volgt binnenkort nader bericht.

Ik bied u het FIR hierbij gaarne aan, onder dankzegging voor uw inzet en betrokkenheid bij de oefening. Als bijvoegsel bij deze brief is een korte samenvatting gevoegd.

Met vriendelijke groet,

R. Reitsma, Programmamanager TMO

Inpakken van de dijk bij Hagestein

Korte samenvatting

van de inhoud van het deelrapport First Impression Oefening Waterproef

Oefenopzet

- ◆ Afzonderlijke deeloefeningen (regionaal en nationaal) met centrale coördinatie; unieke oefening met zoveel regio's tegelijkertijd en het werkte;
- ◆ Meerdaagse oefening, zodat er ruimte was voor leren binnen de oefening;
- ◆ Het nationale niveau had hinder van ongelijke start met de regio's en losse scenario's;
- ◆ Geoefend in de geest van nieuwe Wet op de Veiligheidsregio;
- ◆ Voor de eerste keer beoefenen van de Staf Grootchalige Evacuatie in het kader van de afspraken rond de rol van de krijgsmacht als structurele partner van de civiele autoriteiten.

Besluitvorming

- ◆ Daadkrachtig op nationaal niveau;
 - Beperkt overzicht van actuele situatie
 - Geen balans in IBT (Interdepartementaal beleidsteam)/MBT (Ministerieel Beleidsteam) agenda: erg operationeel, weinig beleidsconsequenties
 - Besluiten niet heel duidelijk
 - Bovenregionale coördinatie vond plaats (contact minister met voorzitters Veiligheidsregio's)
 - Noodzaak betere afstemming vergaderritmes
- ◆ De als pilot ingezette Landelijk Operationele Staf kreeg tijdens de oefening een zwaardere rol dan de aanvankelijke inzet (advies).

Informatiemanagement

- ◆ Toevoer van regio naar nationaal en v.v. haperde;
- ◆ Duidelijk toegevoegde waarde van experimenten LOS en LCO (Landelijke Coördinatiecommissie Overstromingsdreiging);
- ◆ Van tijd tot tijd een Informatie-'overstroming'.

Crisiscommunicatie

- ◆ Boodschap voor burger onduidelijk;
- ◆ Nauwelijks effect van media(tegen)druk op besluitvorming;
- ◆ Regio's leunen sterk op nationale regie in de crisiscommunicatie.

Inhoudelijke kwaliteit

- ◆ Meer inzicht in effecten van besluiten nodig;
- ◆ Meer aandacht voor thema's omgaan met niet-zelfredzamen en nafase (vitale infrastructuur). ◆

Inhoud

Inleiding 8

Deel A - Algemeen 11

- 1 **Besluitvorming 12**
 - 1.1 Initiatie van de respons 12
 - 1.2 Aard van de nationale besluitvorming 12
 - 1.3 Consequenties in beeld 14
 - 1.4 Helderheid 15
 - 1.5 Asynchrone opschaling 15
 - 1.6 Voorbereiding 15
- 2 **Informatiemanagement 16**
 - 2.1 Structuur 16
 - 2.2 Pilots 17
 - 2.3 Informatie-uitwisseling 17
- 3 **Communicatie, media en publiek 19**
 - 3.1 Sleutelrol 19
 - 3.2 Structuur 19
 - 3.3 Inhoud 19
 - 3.4 Capaciteit 20
- 4 **Inhoudelijke kwaliteit van het optreden 21**
 - 4.1 Planvorming 21
 - 4.2 Ontzorgen 21
 - 4.3 (Niet)zelfredzamen 21
 - 4.4 Nafase 22
 - 4.5 Verplaatsing 22

Deel B – De Spelers 23

- 5 **Algemeen 24**
 - 5.1 Besluitvorming 25
 - 5.2 Informatiemanagement 25
 - 5.3 Communicatie media en publiek 25
 - 5.4 Inhoudelijke kwaliteit optreden 26
- 6 **Kustscenario 27**
 - 6.1 First Impression Zeeland 27
 - 6.2 First Impression Rotterdam-Rijnmond 27
 - 6.3 First Impression Haaglanden 27

- 6.4 First Impression Hollands Midden 28
- 6.5 First Impression Zaansteek Waterland 28
- 6.6 First Impression Noord-Holland noord 29
- 6.7 First Impression provincie Noord-Holland 29
- 6.8 First Impression Friesland 29
- 7 Rivierenscenario 30
 - 7.1 First Impression Provincie Noord-Brabant 30
 - 7.2 First Impression Zuidoost-Brabant 30
 - 7.3 First Impression Midden- en West-Brabant 31
 - 7.4 First Impression Brabant noord 31
 - 7.5 First Impression Zuid-Holland zuid 31
 - 7.6 Oefening Rainbow - First Impression Limburg 31
- 8 Merenscenario 32

Deel C – Themadagen 35

- 9 Oefening Waterdamp – Nafase (Veiligheidsregio's Groningen en Twente) 36
 - 9.1 Deelname en betrokkenheid: 36
 - 9.2 Nafase - opvang en afstemming 36
 - 9.3 Nafase – herstel (Groningen) 37
 - 9.4 Nafase –voorbereiding op 38
- 10 Oefening Waterschout – Risico- en crisiscommunicatie (Veiligheidsregio's Utrecht, Gelderland Midden) 39
 - 10.1 Deelnemende partijen: 39
 - 10.2 Het ROT 40
 - 10.3 Het RCBT (VRU) en RBT (Hulpverleningsdienst Gelderland-Midden) 40
 - 10.4 Reddingsdemonstratie Nijkerkernauw te Nijkerk 40
 - 10.5 Media-aandacht reddingsdemonstratie 43

Deel D – Speciale onderwerpen 45

- 11 Overige First Impressions 46
 - 11.1 Nationaal 46
 - 11.2 DCC-VenW 46
 - 11.3 LOS/LOCC/SGE 47
 - 11.4 Waterschappen 48
 - 11.5 Rijkswaterstaat (RWS) 49
 - 11.6 FLIWAS (Flood Information and Warning System) 50
 - 11.7 Cedric 51

Rol, status en opbouw

De TMO heeft besloten om zo snel mogelijk na de oefening een First Impression Report (FIR) op te stellen. De TMO legt daarin de eerste bevindingen (impressies) van de oefening vast. Hierin wordt een opsomming gegeven van de verzamelde indrukken van zowel de spelers (nationaal en regionaal) als de oefenorganisatie. Uiteraard zullen deze indrukken in een latere fase worden gedetailleerd in de door de betrokken organisaties uit te voeren deelevaluaties. In deze evaluaties zullen met de nodige nuances de eerste indrukken worden bevestigd of zal blijken dat deze niet geheel juist of misschien zelfs onjuist waren. Dit oordeel zal ontstaan op basis van een zorgvuldige analyse van alle factoren die tot de eerste indruk hebben geleid.

Dit alles neemt niet weg dat het First Impression Report een goede bijdrage moet leveren aan het beeld van de huidige organisatorische voorbereiding op (dreigende) overstromingen en, waar nodig, aan de verdere verbetering daarvan.

De TMO heeft er voor gekozen het FIR langs de lijnen van de hoofdoefendoelstellingen van de oefening Waterproef inhoud te geven, te weten:

- ◆ Besluitvorming
- ◆ Informatiemanagement
- ◆ Communicatie (media en publiek)
- ◆ Inhoudelijke kwaliteit van het optreden.

Uiteraard is er geen sprake van volledigheid en betreft het de belangrijkste indrukken. In Deel A – Algemeen – komen de meer generieke conclusies aan de orde en in Deel B – De Spelers – de kort samengevatte kenmerken van hun optreden. In Deel C wordt aandacht besteed aan de beide themadagen (Nafase en Risico- en crisiscommunicatie). Tot slot wordt in Deel D – Speciale onderwerpen – een aantal onderwerpen genoemd, dat van groot belang is voor het FIR, maar niet thuishoren in de eerdere delen.

Invloed van de oefenopzet

Waterproef is een unieke oefening; nog nooit werd met zoveel spelers tegelijkertijd geoefend in Nederland. Bovendien is gekozen voor een meerdaagse oefening. De oefening bestond in feite uit een aantal deel oefeningen, die – gefaciliteerd door de TMO - alle onder eigen beheer en afzonderlijk zijn voorbereid en uitgevoerd, binnen

door TMO aangereikte kaders. Deze kaders betroffen met name het scenario en het daaraan verbonden te verwachten weer- en waterbeeld. De TMO heeft de overall coördinatie van al deze oefeningen verzorgd.

Scenario's

Om in alle regio's te kunnen oefenen en een onderscheid te kunnen maken in een kust-, rivieren- en merenscenario zijn afzonderlijke scenario's gemaakt. Dit om te voorkomen, dat de consequenties van het ene scenario in het volgende scenario zouden doorwerken. Hiermee kon ook een niet-natuurlijke stapeling van EDO's worden voorkomen.

Deze keuzen waren met name lastig op het nationale niveau, omdat men zich op de afzonderlijke oefendagen steeds weer geheel opnieuw moest inleven. Door de keuze van enkele regio's om reeds voor de oefenweek met hun oefening te beginnen, ontstond er ook een verschil tussen de 'warme' en de 'koude' start van de oefening. De reeds oefenende regio's oefenden daardoor grote beslissingsdruk uit op het nog startende nationale niveau. Dit aspect was met name van toepassing op de regio's Haaglanden en Rotterdam-Rijnmond, waarin de RBT's tijdens de eigen vooroefening voorafgaand aan het begin van de daadwerkelijke nationale oefening, reeds besloten

Sluiten coupure

tot de uitvoering van een regionale evacuatie. De noodzakelijke harmonisatie met de in de lead-in aangegeven situatie heeft ertoe geleid, dat het vervolg van de kustoefening in deze regio's een wat kunstmatig karakter had.

Meerdaagse opzet

De omvang en de complexiteit van de oefening vereiste een meerdaagse opzet. Dit heeft tot gevolg dat het lerend vermogen tijdens de oefening kon worden versterkt. Tijdens de oefening is dat duidelijk gebleken. Vooral op nationaal niveau was een groot positief verschil tussen het maandag- en het woensdag-optreden. De intensiteit van de oefening is versterkt door de grote geografische spreiding van de oefening. In feite deed het hele land mee. Dit had over en weer een versterkend effect op de regio's.

De realiteitswaarde van de oefening werd versterkt door een gerichte media-inzet in de oefening (journaals, interviews, reacties van burgers, etc.) met weliswaar een beperkte beeldoverdracht.

Deze oefening is ook benut om meer ervaring op te bouwen binnen het ICMS-(Intensivering Civiel Militaire Samenwerking)-programma. Zo werd de in deze oefening als pilot ingezette Landelijk Operationele Staf (LOS) versterkt met een Staf Grootschalige Evacuaties (SGE), waarvoor een brigadestaf van Defensie is ingezet. In diverse regio's zijn militairen ingezet, zowel bij dijkversterking, het opbouwen van een alternatief verbindingssysteem en bij de ROT/RBT's, teneinde de militaire steunverlening te faciliteren.

De provincies

De provincies hebben op verschillende wijze aan de oefening deelgenomen. Er zijn geen specifieke terugkoppelingen van de provincies ontvangen. De provincies Noord-Holland en Noord-Brabant hebben toegezegd, hun ervaringen uit te wisselen en later met alle betrokken partijen en de overige provincies te delen. Mede als gevolg hiervan is in het FIR zo goed als geen terugkoppeling van de provincies opgenomen. ◆

Deel A - Algemeen

1.1 Initiatie van de respons

Tijdens de oefening Waterproef is de respons daadwerkelijk op het hoogste niveau in gang gezet. Een grootschalige overstroming is in beginsel altijd een nationale ramp waarmee de coördinatie van de hulpverlening op het hoogste niveau komt te liggen.

- ♦ Dit was vastgelegd in de lead-in van de oefening (papieren opmaat naar het daadwerkelijke begin van de nationale oefening); de hierin aangegeven opschaling verliep top-down;
- ♦ Met deze lead-in werd ook het weer- en waterbeeld via de Landelijke Coördinatiecommissie Overstromingsdreiging (LCO) aan de regio's bekend gemaakt en in de oefening geactualiseerd;
- ♦ Daarnaast werd in de week voorafgaande aan de oefenweek de Landelijke Operationele Staf (LOS) met het daaraan verbonden Landelijk Operationeel Coördinatie Centrum (LOCC) en de door Defensie geleverde Staf Grootschalige Evacuatie (SGE) geactiveerd. De LOS en de SGE kunnen niet functioneren zonder input uit de regio's. Dit leidde ertoe dat het Nationaal Crisiscentrum (NCC) en het Landelijk Operationeel Coördinatiecentrum (LOCC) actief in contact moesten blijven met de betrokken regio's. Zij verloren hierbij hun interne verantwoordelijkheden niet uit het oog.

De Wet rampen en zware ongevallen (WRZO) vormde de formele basis voor de oefening waarbij alvast vooruit werd geblikt naar de nieuwe Wet op de Veiligheidsregio's. In deze wet is een grote rol weggelegd voor het Regionale Beleidsteam (RBT) waardoor de voorzitter van het RBT steeds het aanspreekpunt was voor het NCC. In feite werd gewerkt in de geest van de ontwerp Wet op de Veiligheidsregio's met een directe relatie tussen de regio en nationaal. De samenwerking tussen provincies en veiligheidsregio's verliep volgens bestaande afspraken.

1.2 Aard van de nationale besluitvorming

Op nationaal niveau vond daadkrachtige besluitvorming plaats, waarbij de operationele beslispunten veel aandacht kregen. Niettemin waren betere besluiten mogelijk geweest indien hierin meer aspecten waren meegewogen o.a. beleidsmatige afstemming en regionale consequenties. Ook was opvallend, dat de presentatie van de te verwachten daadwerkelijke overstroming (overzicht van de te verwachten situatie) geen herkenbare rol speelde in het Interdepartementaal Beleidsteam (IBT) en Ministerieel Beleidsteam (MBT).

Persconferentie minister Ter Horst

Overleg ROT Brabant Noord

In de kustoefening kreeg de nationale regie ook inhoud door bovenregionale coördinatie. Zo nodigde de minister van Binnenlandse Zaken alle coördinerende bestuurders en dijkgraven uit de bedreigde gebieden uit voor een afstemmingsoverleg in Den Haag om parallelle communicatielijnen kort te sluiten. Door de korte termijn tussen uitnodigen en vergadering, was het niet voor iedere bestuurder mogelijk hierbij te zijn. Daarnaast was door de samenstelling van de groep en de beschikbare tijd, weinig interactie mogelijk. In algemene zin is meer aandacht nodig voor afstemming van de vergaderplanning van Rijk en regio's.

De (nood)wetgeving is effectief gebruikt (KB's Wet Verplaatsing Bevolking, Wet tegemoetkoming schade bij rampen (WTS), Voorbereiding KB vordering). De bestuurders zijn hiervan schriftelijk op de hoogte gebracht. Daarenboven zijn ook voorbereidingen getroffen in het kader van de vervoersnoodwet en de vorderingswet.

In de rivierenoefening heeft de simulatie van het IBT/MBT goed gefunctioneerd. Hierdoor is de nationale regierol daadwerkelijk onderdeel geworden van de oefening. De bovenregionale (nationale) coördinatie kreeg bestlist een impuls met het vroegtijdige afstemmingsoverleg tussen nationale en regionale bestuurders.

Tijdens de merenoefening bleek de meerwaarde van een meerdaagse oefening en tussentijdse reviews. De inhoud van en de slagvaardigheid binnen de bestuurlijke overleggen werden beter. Het is opvallend dat het inspelen op een anticiperend scenario zoals dat van de kust (dreiging), lastiger blijkt dan het omgaan met een concrete situatie, zoals in het merenscenario.

Een verbeterpunt blijft het goed kunnen inschatten van de consequenties van de genomen besluiten. De vragen die hieraan inhoud moeten geven zijn:

- ♦ Wat moet er vervolgens allemaal gebeuren?
- ♦ Wie zijn erbij betrokken?
- ♦ Hoeveel tijd en middelen kost dat?
- ♦ Wanneer is het genomen besluit geëffectueerd?

Opvallend in de merenoefening was het MBT-besluit om een nationaal evacuatieleider aan te stellen. De LOS werd daardoor omgezet naar een operationeel commando met bevoegdheden in de betrokken regio's. Het motief hiervoor was de noodzaak van een effectieve boven- en interregionale operationele coördinatie bij de voorziene evacuatie (tijdelijke opvang, doorvoer en onderbrenging). De regio werd enigszins door dit besluit overvallen, maar voegde zich coöperatief naar de nieuwe situatie.

Het bleek in de oefening erg lastig om bij de besluitvorming naast operationele keuzes aandacht te hebben voor bestuurlijke/strategische en communicatieve aspecten. Zeker op de maandag was dit voor het Ambtelijk Coördinatie-overleg (ACO), als voorportaal van het IBT, erg lastig. Vanwege de voorafgaande regionale oefeningen werd de druk op snelle besluitvorming over het al dan niet evacueren op nationaal niveau groot. Dit had tot gevolg dat minder ruimte werd genomen voor bestuurlijke afstemming. De IBT-bijeenkomsten verliepen daarom minder effectief. Omdat de agenda onvoldoende was voorbereid, werd deze ter plekke bepaald.

1.3 Consequenties in beeld

In het kustscenario werd snel contact gezocht met de LOS over de operationele adviezen voor een geheel of gedeeltelijke evacuatie; de hieraan verbonden consequenties kwamen maar beperkt in beeld. Vervolgens heeft het MBT het operationele voorstel voor het te nemen evacuatiebesluit aangepast. Dit gebeurde echter zonder expliciet te (laten) onderzoeken wat hiervan de belangrijke operationele en bestuurlijke consequenties waren, zoals

- ♦ de gevolgen van het eerst evacueren van alle niet-zelfredzamen (behoudens de gevangenen) in alle betrokken kustregio's;
- ♦ tijdsbeslag, transport- en wegcapaciteit van het besluit om gelijktijdig zelfredzamen, bedrijfsmatig gehouden dieren en de penitentiaire inrichtingen te evacueren;
- ♦ aspecten van maatschappelijke ontwrichting. Deze werden alleen aangestipt: milieueffecten, omgaan met cultuurschatten, sluiting van lucht- en zeehavens en keteneffecten bij uitval van vitale infrastructuur.

Bij de merenoefening bleven de keteneffecten voor de aanpalende zones onderbelicht. Ze werden kort aangestipt, maar de verdere consequenties voor de inwoners aldaar werden niet verder uitgewerkt.

1.4 Helderheid

Voor een goede operationalisering van een besluit is een eenduidige en heldere formulering noodzakelijk. Tijdens de kustoefening was niet duidelijk of er sprake was van een evacuatiebesluit met een gefaseerde uitvoering (al dan niet gekoppeld aan afzonderlijke beslismomenten) of van een besluit tot afzonderlijke deeevacuaties. Zo was onduidelijk of het aangekondigde evacuatiebesluit voor de maandag (zelfredzamen, dieren en gedetineerden) deel uitmaakte van een overall evacuatiebesluit of een afzonderlijke stap was. Dit leidde tot interpretatieverschillen in de regio's.

1.5 Asynchrone opschaling

Bij het kustscenario is de noodzakelijke asynchrone opschaling van de algemene bestuurlijke kolom en de waterkolom goed tot uitdrukking gekomen, zowel in berichtgeving als in coördinatie. Met de asynchrone opschaling wordt bedoeld dat de waterkolom 'het water volgt' in de opschaling en de algemene kolom de openbare veiligheid. Hierdoor was voldoende tijd beschikbaar om besluiten te nemen en de daarbij behorende maatregelen te treffen.

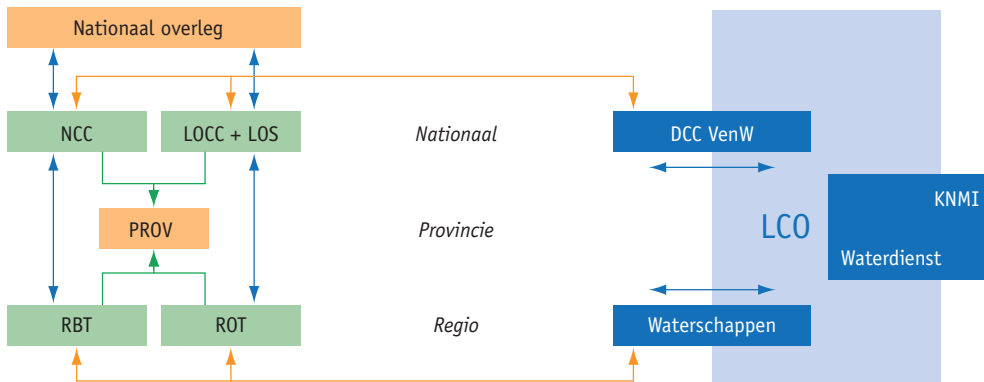
1.6 Voorbereiding

Bij alle deeloefeningen bleek de waarde van een intensieve voorbereiding. De professionals waren vertrouwd met de bestuurlijke dilemma's, die aan de afzonderlijke scenario's zijn verbonden. De rivieroefening (meer tijd, minder catastrofaal) heeft laten zien dat een goede voorbereiding, zowel in planvorming als door te oefenen, tot een gedegen uitvoering heeft geleid. Een punt van aandacht blijft echter de noodzakelijke en geplande interregionale afstemming, waarvan nog onduidelijk is of deze daadwerkelijk heeft plaatsgevonden. De uitvoering van het merenscenario werd gedragen door een professioneel en bestuurlijk zeer goede voorbereiding. ◆

2.1 Structuur

De structuur van het informatiemanagement bij de oefening Waterproef is aangegeven in de onderstaande schets:

Structuur informatiemanagement

De directe informatielijnen liepen van het ROT naar de LOS en van het RBT via het NCC naar het IBT/MBT. De provincies blijven in deze structuur voortdurende geïnformeerd. Het weer- en waterbeeld werd via de Landelijke Coördinatiecommissie Overstromingsdreiging (LCO) verspreid en RWS verspreidde de informatie over waterbeheer en wegcapaciteit via het DCC VenW.

Om de informatiestructuur tot leven en de informatiestromen op gang te brengen, werd gebruik gemaakt van een lead-in (een document met de beschreven beginsituatie, die aan alle spelers vooraf ter beschikking was gesteld). De lead-in van de kustoefening was een belangrijke voorwaarde voor een snelle asynchrone opschaling en voor effectief informatiemanagement. Door de goede voorbereiding was er snel een heldere informatiestructuur opgebouwd.

Door het grote aantal betrokken spelers verschilde de wijze van afstemming tussen de spelers. Daarbij was het ook van belang of een speler al dan niet daadwerkelijk in de oefening was betrokken.

Voorbeeld: In de oefening werd gemeld dat contact was opgenomen met de organisaties die aan vitale infrastructuur zijn verbonden en de te treffen maatregelen waren afgestemd. Feitelijk heeft deze afstemming maar zeer beperkt plaatsgevonden. Toch zijn deze maatregelen wel cruciaal bij o.a. het voorkomen van keteneffecten. De vraag blijft in hoeverre deze ingrijpende maatregelen een rol hebben gespeeld in het besluitvormingsproces.

2.2 Pilots

De LOS en de LCO zijn in de oefening Waterproef als pilot opgenomen, maar hebben hierin volledig meegedraaid. Beide hebben bijgedragen aan een effectief informatiemanagement, dat de besluitvorming tot aan het hoogste niveau ten goede is gekomen.

De LCO heeft aangetoond dat het zeker een belangrijke functie kan vervullen in het opstellen van een eenduidige landelijk weer- en waterbeeld. Wel bleek het lastig om een goed waterbeeld op te kunnen stellen, omdat de contacten met de regionale waterbeheerders niet optimaal verliepen. De informatievoorziening vanuit het DCC VenW heeft in belangrijke mate bijgedragen aan het bewerken en verstrekken van de relevante informatie voor alle deelnemende partijen, zowel 'nat' als 'droog' (wegcapaciteit en verkeersmanagement).

Bij het rivierenscenario werd het nationaal bestuurlijk niveau (IBT/MBT) gesimuleerd, waarbij gebruik werd gemaakt van een 'schaduw' IBT/MBT (oud bewindsman, Directeur Nationale Veiligheid, Hoofd DCC VenW). Ook het LOCC (LOS) en de SGE waren in een responsceel opgenomen. De informatie-uitwisseling met de regio's verliep wat moeizaam. Dit kwam enerzijds omdat de regio's niet waren gericht op bovenregionale coördinatie (nationaal zou zo lang als mogelijk de regio's volgen) en anderzijds geen 'drive' hadden om te rapporteren. Hierdoor kwam de interactie tussen nationaal en de regio's niet goed van de grond.

Het informatiemanagement in de oefening werd mede gebaseerd op de procedures, taken en verantwoordelijkheden zoals deze staan aangegeven in de Interdepartementale Operationele Handreiking Waterproef (versie 1.0). Dit document levert een deugdelijke aanvulling op het Nationaal Crisisplan hoogwater en overstromingen. Samen met de leerervaringen uit de oefening zullen deze ingepast moeten worden in een vernieuwde versie van het Nationaal crisisplan. Wat in beide plannen wordt geschetst is dat de huidige calamiteitenstructuur in Nederland complex is. Zelfs voor een deskundige is de huidige structuur nog ondoorzichtig.

2.3 Informatie-uitwisseling

Zowel in het kustscenario als in het rivierenscenario is gebleken dat veiligheidsregio's slechts beperkt informatie delen met het nationale niveau. Vanuit het NCC en LOCC moest erg getrokken worden om de benodigde informatie boven tafel te krijgen en zelfs dan lukte dat niet altijd. Dit had effect op het kunnen opstellen van een landelijk beeld en het in beeld krijgen van knelpunten en dilemma's.

Voor crisisbesluitvorming is een bondig, helder en eenduidig overzicht nodig. De informatie die gedeeld werd was vaak erg uitgebreid en goed voor de informatievoorziening naar andere partijen, maar daardoor slecht toegankelijk voor beslissers. Het aggregeren van gegevens tot informatie en de informatie-analysefunctie kunnen beter.

Bij de merenoefening verliep de informatie-uitwisseling op het operationele niveau, maar ook met het NCC (ook interdepartementaal), niet geharmoniseerd. Dit wordt als een ontwikkelpunt gezien. Er was regelmatig contact tussen het LOCC, de LOS/SGE en het ROT en tussen de LOS en het RBT. Gedurende de dag verschenen veel op de situatie toegesneden Situatierapportages (Sitrap) en ook systemen als Cedric werden ingezet. Dit systeem was echter nog niet effectief ingevoerd in de eigen organisatie, dit moet in de toekomst wel gebeuren om maximaal rendement van het systeem te krijgen. Spelers, die in de oefening niet waren aangesloten op Cedric hadden te maken met een informatieachterstand. ◆

Getroffen gebied in beeld

3.1 Sleutelrol

Bij de besluitvorming is weinig tot geen rekening gehouden met de informatie uit de samenleving. Bij een overstroming speelt communicatie naar de bevolking een cruciale rol. Met goede informatievoorziening kunnen slachtoffers worden voorkomen. Andersom kunnen signalen uit de samenleving een bijdrage leveren aan goede besluitvorming. In de oefening is getracht de buitenwereld naar binnen te halen door elk half uur een omgevingsanalyse met daarin een mediabeeld te leveren. Dit betrof ook telefonische interviews met de spelers en signalen vanuit de regio's.

3.2 Structuur

Tijdens de merenoefening was communicatie zowel in de regio als op rijksniveau goed gestructureerd. In Flevoland was er een duidelijke scheiding tussen de verantwoordelijkheden van ROT en RBT. De burgemeester kwam regelmatig in beeld tijdens diverse persconferenties. Tijdens de oefening voerden vier bestuurders het woord (burgemeester, evacuatieleider, minister en minister-president).

De structuur van het Nationaal voorlichtingscentrum (NVC) heeft goed gefunctioneerd. De cyclus van analyse, advies en uitvoering (pers- en publiekscommunicatie) liep goed. De samenwerking en afstemming met de regio('s) verliep voorspoedig. Alle facetten van het NVC waren duidelijk betrokken bij het proces. Het blijft echter moeilijk communicatie in het hart van de besluitvorming te krijgen.

3.3 Inhoud

Uit het burgerpanel kwam naar voren dat de burgers de informatievoorziening verwarrend vonden, weinig handelingsperspectieven van de overheid kregen en weinig vertrouwen in de woordvoerders hadden. Ondanks de hierboven beschreven heldere structuur is het dus de vraag of dit voor voldoende 'helderheid' bij de inwoners heeft gezorgd.

Er waren veel vragen & antwoorden voorbereid, onderverdeeld in diverse thema's. Meespelende inwoners werden in de oefening voor informatie vaak verwezen naar www.crisis.nl. Voor de inhoud van de informatie richting pers en publiek is het NVC afhankelijk van de input van derden (regio's, LOS, etc.). De meespelende bewoners (burgerpanel)

kregen geen informatie die specifiek inzicht gaf in de situatie van de eigen woon-, werk- en leefomgeving. Een specifiek punt van aandacht betreft de communicatieve vertaalslag van het genomen besluit in consequenties voor de bevolking.

3.4 Capaciteit

In de oefening heeft er vanuit de regio's weinig crisiscommunicatie plaats gehad; veel vragen werden bij het NVC neergelegd. Mogelijk dat de uitvoerende capaciteit in de regio's op dit punt te beperkt was. Het is nog onduidelijk of de oorzaak hiervan bij de oefenopzet ligt of dat dit een realistisch beeld is van de werkelijke situatie. ♦

Persconferentie burgemeester Horselenberg

4 Inhoudelijke kwaliteit van het optreden

4.1 Planvorming

Planvorming op alle niveaus is voorwaarde voor een goede besluitvorming. Deze belangrijkste les van de studiereis van de TMO naar de VS is ook in Nederland ter harte genomen. In het voortraject is door TMO veel aandacht besteed aan kennisontwikkeling en planvorming. Tijdens de oefening werd duidelijk dat allen in ieder geval een globaal beeld hebben van de effecten van een grootschalige overstroming en de daarbij behorende handelingsperspectieven. Toch bleek een aantal nieuwe plannen niet zichtbaar te worden benut.

Geverifieerde gegevens en feitelijke kennis zijn noodzakelijk om tot een goede analyse te komen. De spelers bleken doorgaans goed te weten *wat* er moet gebeuren om met een dreigende overstroming om te gaan, het *hoe* moet uitgebreider worden uitgewerkt. De veelal ontoereikende kennis wordt in veel gevallen gecompenseerd door (te snelle) aannames. In de oefening bleek bijvoorbeeld dat spelers de neiging hebben om snel 'ik denk' of 'ik neem aan...' als basis voor analyses te gebruiken. Dit punt vereist nog veel aandacht.

4.2 Ontzorgen

Zuinig zijn op hulpverleners. Uit de lessen van orkaan Katrina weten we dat we zuinig moeten zijn op hulpverleners. Zij hebben immers een cruciale rol bij (dreigende) overstromingen. Bij het doordenken van maatregelen die hieraan vooraf gaan, dient zich een specifiek punt aan dat in bijna alle plannen aandacht krijgt. Het betreft de besluitvorming over het tijdig 'ontzorgen' van hulpverleners. Het gaat daarbij om het vroegtijdig evacueren van de familieleden van hulpverleners, teneinde er zeker van te zijn dat op de kritische momenten over voldoende hulpverleners kan worden beschikt. Bij het doordenken van de consequenties van dit besluit blijkt dat verbreding noodzakelijk is. Niet langer moet alleen worden gekeken naar hulpverleners, maar naar alle sleutelfunctionarissen. Een ander belangrijk punt is het uitstralingseffect van deze maatregel op het publiek. Immers, de uitvoering van dit besluit kan direct een 'spontane' evacuatie tot gevolg hebben. Dit aspect moet dan ook expliciet een onderdeel van de besluitvorming zijn.

4.3 (Niet)zelfredzamen

Omggaan met niet-zelfredzamen verliep in de oefening moeizaam. De indeling in zelfredzamen en niet-zelfredzamen vraagt om specificering en toelichting. Met name de samenstelling van de groep niet-redzamen en hierover

beschikbare informatie per regio is onvolledig en vereist extra inspanning. Gezien de grote diversiteit van deze groep zijn de consequenties bij evacuatie zeer uiteenlopend in tijd en in te zetten middelen, maar wel erg bepalend voor de te nemen vervolgacties. Zo zijn de ingrijpende consequenties van het besluit om in de kustoefening alle niet-zelfredzamen van de kustregio's te evacueren onvoldoende tot uitdrukking gebracht.

4.4 Nafase

Nafase verder uitdiepen. Bij de uitvoering van het merenscenario is door het IBT/MBT veel aandacht gegeven aan de opstart van de Nafase zoals zorg aan de getroffen en, schadevergoeding, herstel en terugkeer. Een mogelijk verbeterpunt blijft een meer systematische ordening van de aan de Nafase verbonden processen en het dieper ingaan op de aan ieder van deze processen verbonden specifieke tijd- en inhouds- en verantwoordelijkheidsaspecten.

4.5 Verplaatsing

Het RBT van Flevoland heeft zich tijdens de oefening fysiek verplaatst, teneinde niet zelf door het water te worden verrast en de leiding over de operatie te verliezen. Dit is goed verlopen en de ervaringen moeten worden gedeeld. Het NCC kon tijdens de verplaatsing de benodigde contacten met het regionale bestuur onderhouden, zodat afstemming en besluitvorming door de verplaatsing zo min mogelijk werden belemmerd. Toch is meer aandacht nodig voor de hieraan verbonden uitstralingseffecten. Nu gingen de media aan de haal met de 'kapitein, die het zinkend schip verlaat'. Een tijdige en beargumenteerde communicatie is nodig, waarbij ook de blijvende verbondenheid met de bevolking wordt zeker gesteld. ◆

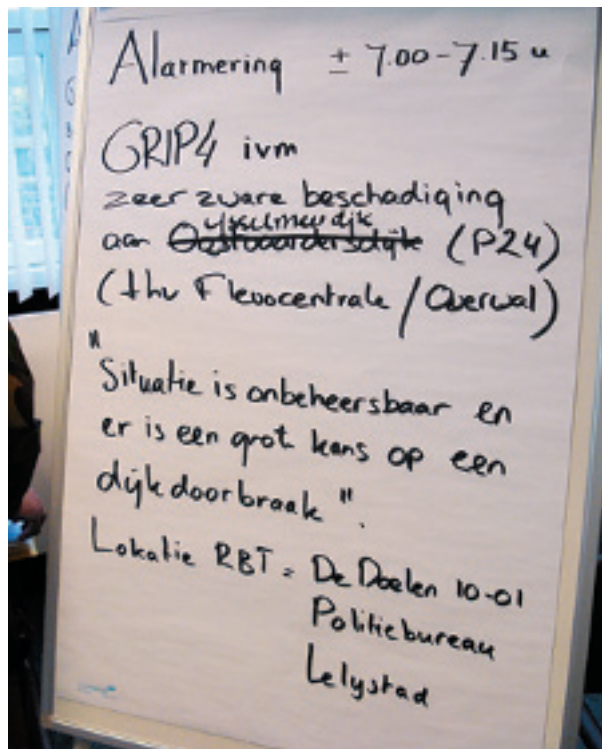

Evacuatie verpleeghuis Lingesteyn

Deel B – De Spelers

In Deel A – Algemeen zijn de meer generieke aspecten van het samenspel tussen nationaal en regio's aan de orde gekomen. In dit deel ligt de focus op de meer specifieke door de regio's en nationaal ingebrachte aspecten. Hierbij is ervoor gekozen deze zoveel mogelijk in bulletvorm weer te geven. Tot slot is een overzicht opgenomen van per speler specifieke punten. Het uittreksel uit het nationale FIR is opgenomen in Deel D – Speciale onderwerpen.

De noodsituatie in beeld

Door de afzonderlijke opmerkingen van de spelers te aggregeren ontstaat het volgende beeld:

5.1 Besluitvorming

- ◆ Onduidelijke besluitvorming; maar doorgaans wel daadkrachtig;
- ◆ De effecten van een (dreigende) overstroming, maar ook van de besluiten zelf zijn niet of nauwelijks in de besluitvorming over de evacuatie meegenomen;
- ◆ Het vergaderritme nationaal – regionaal is niet op elkaar afgestemd: de uitkomsten van het ene overleg kunnen daardoor nauwelijks goed worden meegenomen in het andere overleg;
- ◆ Er is meer inzicht ontstaan in de problematiek van de bovenregionale coördinatie en de centrale rol die het nationale niveau hierbij heeft.

5.2 Informatiemanagement

- ◆ Er is een beperkte congruentie in de procesinformatie tussen nationaal en regio. Evenmin is de tijdigheid, juistheid en volledigheid zeker gesteld;
- ◆ De aangeboden structuur voor het faciliteren van de informatie-uitwisseling tussen regio en nationaal is niet volledig gebruikt;
- ◆ Mogelijkheden voor de grafische ondersteuning van de besluitvorming zijn nationaal beperkt gebruikt;
- ◆ Het Flood Information and Warning System (FLIWAS) is op een bescheiden wijze ingezet met een wisselende gebruikersappreciatie (zie Deel D);
- ◆ Het netcentrisch informatiesysteem (Cedric) heeft de potentie om uit te groeien tot een op alle niveaus toepasbaar en efficiënt overall informatiesysteem. De implementatie en verankering van dit systeem verdient extra aandacht (zie Deel D);
- ◆ Netcentrisch werken vereist één systeem. Dus moet er een koppeling worden aangebracht tussen Cedric en FLIWAS (vergelijk integratie HIS in FLIWAS). Twee systemen zonder interface is erg lastig voor de communicatie tussen crisispartners.

5.3 Communicatie media en publiek

- ◆ Meerdere regio's hadden meer ondersteuning verwacht van de publieksvoorlichting door het Rijk en ze hadden meer actief tweerichting verkeer met de eigen gemeenten verwacht;
- ◆ De beschikbare menskracht voor communicatie op regio en gemeenteniveau speelt een grote rol met betrekking tot de communicatiemogelijkheden; deze situatie moet met prioriteit worden aangepakt;
- ◆ Er was per saldo weinig impact van media/publiek op de besluitvorming.

5.4 Inhoudelijke kwaliteit optreden

Gegeven de snelheid waarmee zij tot stand gekomen zijn, zijn de ingediende FIR's over het algemeen procesgericht; zij bevatten weinig informatie over het inhoudelijk optreden, waardoor de aggregatie van inhoudelijke punten niet goed mogelijk is. Wel wordt in dit document een opsomming gegeven van in de FIR's gemaakte opmerkingen, aangevuld met spontaan aangereikte commentaren (telefonisch), die van belang zijn voor een goede impressie van de oefening:

- ♦ De professionals weten in het algemeen goed wat er bij (dreigende) overstromingen moet worden gedaan;
- ♦ Het kost veel tijd voor de bestuurlijke spelers om de situatie te begrijpen. Door de veelheid van informatie is er tijd nodig om in de oefening te komen. Meerdaagse oefeningen reduceren dit effect aanzienlijk;
- ♦ De start van de oefening op maandag was in het algemeen rommelig: dit werd naar verloop van tijd beter;
- ♦ Bij wisselende bezettingen in RBT en ROT moet veel tijd worden uitgetrokken om de feitelijke spelers op dezelfde informatiestand te krijgen;
- ♦ Naar de beleving van de regio's worden nationale besluiten matig tot slecht teruggekoppeld naar de regio's;
- ♦ NCC en LOCC kregen informatie moeilijk uit de regio en de regio's kregen weinig en niet eenduidige informatie van nationaal;
- ♦ Onduidelijk is of en in hoeverre de regionale plannen waren verwerkt in de nationale (operationele) plannen (LOS). De regio's namen het besluit van het MBT gemakkelijk over. Het is echter onduidelijk of de consequenties hiervan voor iedereen in de regio even duidelijk waren;
- ♦ Het doorrekenen van consequenties van te nemen en genomen besluiten vond maar beperkt plaats;
- ♦ Opvangregio's hebben geen officiële bijstandsverzoeken gekregen, noch van het LOCC nog vanuit een andere regio;
- ♦ Onduidelijkheid over de kleurcodes in de zone-indeling. Bron van onduidelijkheid is: rood is bedreigd, groen loopt niet onder, maar kan worden bedreigd door keteneffecten (bijvoorbeeld: stroomuitval). Volgens de capaciteitsplanning is dit bedreigd gebied, voor de regio's is dit veilig gebied. Zo definieert de LOS de regio Zaanstreek Waterland als bedreigd gebied, terwijl dit gebied ook opvangregio is voor Noord-Holland noord;
- ♦ Mediawatching (in de oefening) heeft nauwelijks een rol gespeeld. Zowel het analyseren van de media als het bekijken van de media heeft maar zeer beperkt plaatsgevonden. Zo bestaat de indruk, dat er nauwelijks naar de journaals en de commentaren is gekeken. Hierdoor is een belangrijk element van de beeldvorming t.w. het betrekken ervan bij de besluitvorming, niet tot zijn recht gekomen;
- ♦ Daar waar liaisons zijn ingezet, is dat goed bevallen. Tegelijkertijd is onderkend dat dit ook een risico inhoudt, zoals het passeren van de normale informatielijnen;
- ♦ De vervolgevaluatie van de spelers zal niet alleen zicht geven op wat er aan organisatorische voorbereiding is bereikt, maar zal ook inzicht geven in de mate waarin het totale systeem werkt;
- ♦ Tele-conferencing dient op bestuurlijk en operationeel niveau aanwezig en beschikbaar te zijn;
- ♦ Er is geen eenheid van begrip hoe op de diverse niveaus een overstromingsplan er uit moet zien (vorm en inhoud). ♦

6.1 First Impression Zeeland

- ◆ Samenstelling van het RBT was afwijkend van de doorgaans in andere regio's gekozen samenstelling. De bijzondere karakteristieken van Zeeland (provincie en regio vallen samen en Zeeland heeft een nationale grens) zijn hiervoor aanleiding. Zo maken CdK, provinciesecretaris en rijksheer ook deel uit van het RBT. Aangegeven werd dat de rol van PCC voor ROT niet altijd duidelijk was;
- ◆ In Zeeland is niet met Cedric gewerkt maar met Osiris, dit systeem functioneerde naar behoren. Men is dus wel gewend om netcentrisch te werken;
- ◆ Er werd tijdens de oefening niet of nauwelijks gebruik gemaakt van in driedaagse en in WAVE uitgewerkte plannen;
- ◆ De communicatie op regionaal en gemeentelijk niveau verdient verbetering.

6.2 First Impression Rotterdam-Rijnmond

- ◆ Rotterdam-Rijnmond is een regio waar men gewend is om met Cedric te werken. Dit geldt met name voor de regio en in veel mindere mate tot zelfs niet voor de gemeenten. Daardoor was het inzetten van Cedric lastig. De gemeenten zijn terughoudend om er uitgebreide informatie in op te nemen juist omdat het naar iedereen gaat en er oude en nieuwe informatie in staat;
- ◆ Rotterdam-Rijnmond heeft ervaren dat de informatie van Nationaal in een aantal gevallen lang op zich liet wachten;
- ◆ Het overdragen van het operationeel beeld naar bestuurders werd als moeizaam ervaren;
- ◆ Het 'ontzorgen' van hulpverleners door tijdige evacuatie van hun families krijgt aandacht.

6.3 First Impression Haaglanden

- ◆ De mogelijke inzet van de stranden mammoettankers voor de kust ter vermindering van de kans op een overstroming kreeg heel veel aandacht in het RBT en is van grote invloed geweest op de besluitvorming;
- ◆ Terugkoppeling van de besluiten op nationaal niveau naar regio over dit aspect heeft niet plaatsgevonden;
- ◆ Betrokkenheid van de deelnemers is groot geweest;
- ◆ Real time oefenen is als positief ervaren en geeft de gelegenheid om 'in' de oefening te komen;
- ◆ Haaglanden beschouwt de oefening in zijn geheel als geslaagd. Er had meer uitgehaald kunnen worden, wanneer de oefening op maandag langer had doorgelopen.

6.4 First Impression Hollands Midden

- ♦ Positief over beeldvorming en oordeelsvorming binnen het RBT;
- ♦ Er was weinig contact met nationaal;
- ♦ Hebben ervaren wat het is om onder grote tijdsdruk te functioneren;
- ♦ Zijn niet aan communicatie naar buiten toe toegekomen;
- ♦ De inschatting van de kans op springtij werd ingeschat op 10%.

6.5 First Impression Zaansteek Waterland

- ♦ Er is veel geleerd, met name ten aanzien van het belang van informatiemanagement;
- ♦ Onduidelijkheid over het wel of niet zijn van “bedreigd gebied” heeft het behalen van de oefendoelen gefrustreerd;
- ♦ Er is geen verzoek geweest voor opvang en verzorging (LOCC). Er is nergens de perceptie geweest dat Zaanstreek Waterland een geschikte opvanglocatie is;
- ♦ Bovenregionaal is kwantitatief weinig interactie met regio/provincie/nationaal geweest.

Gijs Wanders leest het journaal

6.6 First Impression Noord-Holland noord

- ◆ Oefening was geslaagd en leerzaam;
- ◆ Regionale coördinatie verbeterde gedurende de drie oefendagen;
- ◆ Het duurde lang voordat het besluit van het MBT doorkwam in de regio;
- ◆ Het vervroegen van het overlegmoment met de minister kwam op een tijdstip dat het eigenlijk niet meer kon. Hierdoor kon een aantal regio's er niet bij zijn. Door het moment te vervroegen was er meer tijd om te evacueren;
- ◆ Door de verwarring rond het kaartmateriaal kwam de cyclische besluitvorming onder druk te staan. Dit maakt duidelijk hoe belangrijk eenduidige informatie is.

6.7 First Impression provincie Noord-Holland

- ◆ Rol provincie in acute fase onduidelijk;
- ◆ Provincie had nadrukkelijke aandacht voor berichtgeving uit de media en het hierover informeren van de regio's;
- ◆ Er is op lokaal, provinciaal en nationaal niveau weinig contact;
- ◆ Er is intensief contact vanuit /met meerdere sectoren;
- ◆ De oefening is goed verlopen.

6.8 First Impression Friesland

- ◆ Kort voor 3 november kwam de evacuatiecalculator beschikbaar. Deze is gebruikt voor het inschatten van de benodigde hulpverlenings- en bijstandcapaciteit. Dit is positief bevallen zowel in preparatie als respons;
- ◆ De minister nam een beslissing: regionaal werden richtinggevende aanwijzingen gemist. Juist als de optimale strategie niet uitgevoerd kan worden is het nodig alle beschikbare tijd te benutten voor het verder uitwerken van de dan haalbare strategie. Dat geldt ook voor herberekening van benodigde capaciteit. De Waddeneilanden kunnen niet ongeclausuleerd onder nationale strategie vallen!;
- ◆ Samenwerking waterschap en defensie verliep uitstekend. ◆

7.1 First Impression Provincie Noord-Brabant

- ♦ Waardevol om met elkaar te oefenen;
- ♦ Sitraps vanuit regio komen moeilijk door;
- ♦ Positieve ondersteuning van de staf toegevoegde militaire eenheid. Deze staf zorgde voor een dynamische kaart ter ondersteuning van de beeldvorming.

7.2 First Impression Zuidoost-Brabant

- ♦ Er was afstemming tussen nationaal en de regio, maar het contact verliep soms wat stroef;
- ♦ Het LOCC heeft geen verzoek tot bijstand bij de regio neergelegd;
- ♦ Bestaande plannen zijn niet steeds uitgangspunt geweest voor het overleg en besluitvorming;
- ♦ Het uitrollen van de bevindingen van de deelnemende regio's wordt als waardevol ervaren.

Jan Franssen bezoekt Staf Grootchalige Evacuatie

7.3 First Impression Midden- en West-Brabant

- ◆ Goed gevoel over de oefening, merkbare verbeteringen ten opzichte van de oefening 'Droge voeten';
- ◆ Communicatie richting burgers moet verder worden verbeterd;
- ◆ Netcentrisch gaan werken moet het informatiemanagement verder verbeteren;
- ◆ Bovenregionale afstemming vraagt aandacht.

7.4 First Impression Brabant noord

- ◆ Oefening is naar grote tevredenheid van de coördinerend burgemeester verlopen;
- ◆ Kwaliteit van advisering in het RBT is prima;
- ◆ Informatie kan zorgvuldiger en vollediger worden uitgegeven (onderling en extern);
- ◆ Veiligheidsregio en waterschappen hebben elkaar uiteindelijk wel gevonden en afgestemd.

7.5 First Impression Zuid-Holland zuid

- ◆ Grote betrokkenheid en bereidheid om samen te werken en met elkaar te leren;
- ◆ Informatiemanagement vormt een punt van aandacht;
- ◆ Er is nadrukkelijk aandacht besteed aan de nafase;
- ◆ Kennis van de eigen plannen en processen kan beter.

7.6 Oefening Rainbow - First Impression Limburg

- ◆ Zeer succesvolle oefening met name dankzij de 'kaasstolp' (Verbijzonderde oefenpositie);
- ◆ Eigen procedures zijn succesvol aan bod geweest en hebben tijdens de oefening een verbeterslag ondergaan;
- ◆ Ze hebben kennis kunnen maken met de nationale procedures;
- ◆ Minder afstemming tussen Veiligheidsregio's Noord- en Zuid-Limburg dan verwacht en men was verrast over het grote verschil in organisatie en werkwijze van de beide regio's;
- ◆ Het gegeven dat externe media een zeer grote snelheid van informatievoorziening vereisen, wordt niet altijd voldoende onderkend. ◆

Het FIR is bij dit scenario uitgebreider, omdat Flevoland ook een uitgebreid FIR heeft ingediend.

Algemeen

- ♦ Zowel bij IBT, MBT als in de regio bleek de ernst van de situatie al snel en duidelijk; het MBT vergaderde kortdaat;
- ♦ Overleg tussen VZ-VR Flevoland en Min. BZK leek pas laat te ontstaan (na MBT). Daarna was er wel regelmatig contact;
- ♦ Het RBT had strak vergaderritme;
- ♦ Bereikbaarheid Actiecentra tijdens de verplaatsing was onduidelijk
- ♦ Het werken met Cedric is beperkt. De invoering is nog niet compleet. Berichten komen snel door;
- ♦ Informatie over waar het water is en dreigt te komen stond in Cedric;
- ♦ Het televisieoptreden van de minister-president was toegesneden en kwam goed over.

Actiecentrum in werking

Specifiek

- ◆ De mensen die betrokken zijn geweest bij de planvorming hebben kennis over overstromingen, de kennis is nog niet aanwezig bij iedereen; betrokken partijen hebben duidelijk een andere beleving van de situatie. De kennisoverdracht van ROT naar RBT verdient nog aandacht;
- ◆ Binnen de waterkolom bestaat verschil tussen kennis lokaal en kennis landelijk;
- ◆ De beschikbare kennis is heel goed gedeeld;
- ◆ Communicatie is door de minister naar zich toegetrokken, zonder overleg vooraf met de lagere overheden (m.n. de gemeenten);
- ◆ Regionale plannen zijn aanwezig. Toepassing kan worden verbeterd;
- ◆ Landelijk moet zorg worden gedragen voor afstemming van regionale plannen onderling en afstemming regionale plannen en landelijke plannen;
- ◆ De GRIP-structuur is goed toepasbaar ook bij dit scenario;
- ◆ RBT: nu waren de teams *aan tafel* te groot. De samenstelling van het ROT en het RBT kunnen nader worden bezien: wie moet er wanneer precies bij zijn;
- ◆ Bij dit soort calamiteiten dient het ROT te beschikken over een planningsstaf;
- ◆ Een aantal zaken bij grootschalig optreden zijn “redelijk standaard”. Mandatering naar de voorzitter van de veiligheidsregio en/of naar de operationeel leider kan de snelheid vergroten;
- ◆ Informatiemanagement moet binnen de regio Flevoland nog worden vormgegeven. De informatievoorziening loopt momenteel nog via de betrokken kolommen en wordt op stafniveau ingebracht;
- ◆ Waterkolom matig georganiseerd.
- ◆ Goede oefening met heel veel leermomenten;
- ◆ Er moet synchronisatie plaatsvinden tussen de functionele opschalingstructuur en de algemene structuur. Dus GRIP opnemen in de waterkolom. ◆

Deel C – Themadagen

9.1 Deelname en betrokkenheid

- ♦ Regio's Twente en Groningen, afsluiting van diverse vooroefeningen met het onderwerp overstromingen;
- ♦ Twente met 70 bestuurders en uitvoerenden aan RBT/ROT-oefeningen met als onderwerp overstromingsproblematiek; vervolgens interregionaal het vasthouden van water en het optreden als opvangregio voor evacués;
- ♦ In Groningen deden ruim 240 personen mee aan het symposium, bestuurders en beleidsmedewerkers en vertegenwoordigers van hulpdiensten;
- ♦ Programma: 's morgens deelbijdragen over nafase, 's middags parallelsessies (o.a. dilemmasessies voor RBT-leden, bewustwordingsbijeenkomsten bij (uitval) nutsvoorzieningen en een communicatieworkshop;
- ♦ Contact tussen voorzitters RBT Groningen en Twente over het onderwerp langdurige opvang evacués.

9.2 Nafase – opvang en afstemming

Relaties tussen getroffen regio (Groningen) en opvangregio (Twente):

- ♦ Evacuatie van niet-zelfredzamen;
- ♦ Minimaliseren van de ontwrichting van de opvangregio;
- ♦ Opvangregio hulp naar de nood die er is en stelt geen voorafgaande voorwaarden;
- ♦ De vraag dient zich aan of evacués formeel inwoner van de opvangregio moeten worden, ook al duurt deze periode lang. Hiervoor is landelijk beleid nodig. Volgens de Groningse bestuurders zouden evacués volwaardig inwoner moeten worden van de opvangregio (geen status aparte);
- ♦ Bij de opvang in Twente is de voorwaarde aangegeven dat de aanleiding van de ramp binnen Nederland ligt en de financiering goed wordt geregeld. Er moet garantstelling vanuit het Rijk zijn om deze aantallen evacues op te kunnen vangen;
- ♦ Zowel de bestuurders van Groningen en Twente stellen in de oefening voor om mensen uit geëvacueerde gebieden die in overheidsdienst zijn, onder gezag van de autoriteiten in het opvanggebied te plaatsen (voorbeeld: politie) en materieel uit bedreigd gebied zou mee moeten worden geëvacueerd (vuilniswagens, medische voertuigen, ambulances), zodat maatschappelijke processen in het opvanggebied zo snel mogelijk weer op gang komen.

Evacuatie in Leerdam

9.3 Nafase – herstel (Groningen)

- ◆ Er is nog geen concrete planvorming voor de nafase;
- ◆ Bij de nafase van een overstroming spreken we over een periode van maanden tot jaren i.p.v. dagen / weken. Na een EDO is een groot gebied lange tijd totaal ontwricht. Bijvoorbeeld: alleen al het wegpompen van water uit lage gebieden moet zeer zorgvuldig gebeuren (geleidelijk draineren), anders storten de kades en ondergelopen keringen alsnog in. Als voorbeeld van de impact voor bijv. de provincie Groningen: na een EDO ligt 80 procent van de gaslevering aan Nederland voor 9 maanden stil;
- ◆ Ook de juridische / financiële gevolgen van een EDO zijn nog zeer onbekend: vooralsnog is het verzekeren tegen een watersnoodramp niet mogelijk (verzekeraars willen er niet aan zonder scherpe garanties van de overheid) en er is momenteel sprake van een zeer onduidelijk juridisch begrippenkader als het gaat om overstromingen (wanneer is er sprake van een ramp, wie is verantwoordelijk);
- ◆ Er heerst nog veel onduidelijkheid bij schadeuitkeringen en -vergoedingen. De Stichting Nationaal Rampenfonds is zeer lastig te benaderen (bijna onvindbaar op internet) en het fonds tegemoetkoming schade bij rampen en zware ongevallen keert alleen uit indien de schade is ontstaan door zoet water, en niet door zout water. Dat is op zijn minst lastig uit te leggen door de regionale bestuurders;

- ♦ Ontruiming van vee gaat veel tijd en capaciteit vragen, wat vervolgens gaat knellen met de evacuatie van mensen als de nood hoog is. De evacuatie van vee bleek uit de toelichting minder goed voorbereid te zijn dan verwacht. Uit de toelichting bleek niet dat LNV afstemt met de veiligheidsregio's en waterketen. Het ministerie van LNV heeft een Leidraad in voorbereiding, waarbij regeldruk (o.a. sluitende administratie) niet wordt verminderd en de verantwoordelijkheid van de uitvoering in belangrijke mate wordt gelegd bij LTO. Onduidelijk is echter wie zich richt op de agrariërs die hier niet bij zijn aangesloten. Ook beschikken organisaties als LTO niet over wettelijke middelen om bijvoorbeeld vervoerscapaciteit af te dwingen. Op vergelijkbare wijze wordt bijvoorbeeld ook de cultuursector opgeroepen om evacuatie van kunstschaten te prepareren. De overall-coördinerende rol van LNV hoort hier nadrukkelijker in beeld én preparatief te worden uitgevoerd;
- ♦ Over de aard en mate van herstel is geen eensluidend beeld ontstaan. Monumenten of maatschappelijk belangrijke panden worden herbouwd, maar denkbaar is dat andere gebouwen of bedrijven niet worden herbouwd. Bedrijven zullen over het algemeen niet wachten tot het gebied droog is, maar elders investeren als dat mogelijk is. Daarbij werd opgemerkt dat goede vestigingsvoorwaarden op den duur weer zullen leiden tot het aantrekken van nieuwe economische investeringen;
- ♦ Oproep aan de overheid op het symposium nafase was:
 - Wees beter voorbereid op de nafase;
 - Zorg voor afspraken en voorkom een ramp ná de ramp;
 - Afspraken zouden kunnen worden gemaakt over: langdurige opvang geëvacueerden (huisvesting, maar ook scholing en medische zorg), afspraken vitale infrastructuur, afspraken landbouwsector, afspraken over herstelbetalingen (rampenfonds), beter zijn voorbereid op juridische procedures van georganiseerde groepen in het rampgebied, etc. Het is wel belangrijk om de inspanningen en afspraken die de overheid vooraf kan regelen, gedurende de nafase goed af te bakenen. Het is onmogelijk om ook de hele nafase voor 100% voorbereid te hebben.

9.4 Nafase –voorbereiding op

- ♦ De voorbereiding op overstromingen kan landelijk nooit op peil zijn als de nafase daarin geen prominente plaats inneemt;
- ♦ Op dit moment is nog onduidelijk wie de partijen in de nafase zijn, wat het netwerk is en hoe de financiering en/of vergoedingen zijn geregeld;
- ♦ Communicatie verdient de hoogste prioriteit, niet alleen naar getroffen en, maar ook naar de eigen bevolking. De regio is van oordeel dat dit soort verkenningen juist zonder crisisdreiging onder ogen moeten worden gezien. Ook moet niet de verwachting worden geschetst dat het soort opvang geen vijfsterren hotel is. Dit doet een groot beroep op de veerkracht van de eigen bevolking en die van de hulpverleningsdiensten. ♦

10 Oefening Waterschout

Risico- en crisiscommunicatie (Veiligheidsregio's Utrecht, Gelderland-Midden)

10.1 Deelnemende partijen

- ◆ Hulpverleningsregio Gelderland-Midden (HGM)
- ◆ Veiligheidsregio Utrecht (VRU)
- ◆ Waterschap Vallei en Eem
- ◆ Defensie
- ◆ Provincie en Rijkswaterstaat

Algemeen oefendoel: Risico- en crisiscommunicatie

Impressie

Aan het oefendoel risico- en crisiscommunicatie is op de verschillende niveaus aandacht besteed. Zowel binnen de VRU, tussen het ROT, Regionaal coördinerend beleidsteam (RCBT) en het Actiecentrum (AC) crisiscommunicatie, als extern met HGM heeft er afstemming over de risico- en crisiscommunicatie plaatsgevonden. Tevens is er door het AC crisiscommunicatie (VRU) een crisiswebsite in het leven geroepen, waarbij de pers en bevolking van informatie voorzien kon worden.

Reddingsdemonstratie: inwoners van Nijkerk overvallen door het water

10.2 Het ROT

Specifiek Oefendoel: Communicatiestrategie

- ♦ Communicatiestrategie opstellen op hoofdlijnen;
- ♦ Besluit crisiscommunicatie communiceren met Gelderland-Midden;
- ♦ De boodschap bepalen richting pers en bevolking.

Impressie

Het ROT moest de voorgelegde besluiten beschouwen over het wel of niet evacueren van Zone 1 (Veenendaal, Rhenen, Renswoude, Ede en Wageningen). Dit heeft geleid tot een communicatiestrategie richting de interne organisatie, bevolking en de pers.

De operationeel leiders van het ROT VRU en ROT HGM hebben regelmatig contact gezocht met elkaar om werkafspraken en afstemmingsmomenten te maken. In het ROT van de VRU was een liaison vanuit de regio HGM aanwezig, die de stand van zaken en de te nemen besluiten in kon brengen vanuit HGM. Over de afstemming tussen AC en ROT en taakinvolving moeten de (werk)afspraken worden aangescherpt.

10.3 Het RCBT (VRU) en RBT (Hulpverleningsdienst Gelderland-Midden)

Specifiek Oefendoel: Vaststellen van een communicatiestrategie:

- ♦ Specifieke aandacht voor de inhoud van de boodschap richting pers en bevolking;
- ♦ Interregionale communicatie tussen twee veiligheidsregio's op beleidsniveau.

Impressie

Communicatie en met name de strategie was een van de belangrijkste bespreekpunten op de agenda van het RCBT. De voorzitter van het RCBT VRU heeft regelmatig contact opgenomen met de voorzitter van het RBT van HGM om de momenten af te spreken, waarin de te nemen besluiten en de communicatiestrategie met elkaar werden afgestemd. In het RBT van Gelderland-Midden is besloten om een deel van Nijkerk te evacueren. Hiermee is de directe link naar de reddingsdemonstratie, later op de dag, gelegd.

10.4 Reddingsdemonstratie Nijkerkernauw te Nijkerk

Specifiek oefendoel:

- ♦ Het grote publiek laten zien hoe en welke partijen er samenwerken tijdens een grootschalige watersnoodredding.
- ♦ Boodschap overdragen dat burgers zelf ook maatregelen moeten nemen om hun zelfredzaamheid te vergroten.

Reddingswerkers brengen slachtoffers in veiligheid

Deelnemende partijen tijdens de demonstratie:

- ◆ Hulpverleningsdienst Gelderland-Midden (incl. GHOR)
- ◆ Politie Gelderland-Midden
- ◆ Gemeente Nijkerk
- ◆ Brandweer Nijkerk
- ◆ Ministerie van Defensie (KL, KM en KLu)
- ◆ ANWB Medical Air Assistance
- ◆ Reddingsbrigade Nederland
- ◆ Nederlandse Rode Kruis
- ◆ Oranje Kruis
- ◆ Stichting DARES

Totaal aantal deelnemende personen:

- ◆ Circa 200 hulpverleners
- ◆ Circa 100 evacués (figuranten + Lotus)

Impressie

Door de organisatie is getracht om door middel van een grootschalige reddingsdemonstratie, afgewisseld met filmbeelden op een groot beeldscherm, een live-documentaire te verzorgen. Een commentator tijdens de demonstratie lichtte de demonstratie en de filmbeelden toe en gaf een beschrijving van alle deelnemende disciplines, inclusief hun eigen karakteristieken en taakgebieden. Een staande ovatie van de ruim 400 VIP's en genodigden gaf aan dat de organisatie in die doelstelling is geslaagd.

Wat hebben we geleerd?

- ♦ Van groot belang tijdens een multidisciplinaire reddingsactie is een goede taakverdeling, die strak vanuit het Commando plaats incident (CoPI) geregisseerd wordt.
- ♦ Reddingsoperaties kosten veel tijd en behoeven veel (varend) materieel en menskracht. In anderhalf uur hebben ruim 200 hulpverleners ca. 100 evacués in veiligheid weten te brengen. Dit geeft input aan de bepaling van capaciteitsbehoefte bij (regionale) planvorming.

Media volgen demonstratie op de voet

10.5 Media-aandacht reddingsdemonstratie

De reddingsdemonstratie heeft veel media-aandacht gegenereerd van nationale, internationale, regionale en lokale media. In totaal zijn er circa 70 journalisten/fotografen/camerateams naar Nijkerk gekomen om verslag te doen. Wat dat betreft kunnen we stellen dat de doelen zijn gehaald. Het grote publiek heeft uit de diverse media kennis kunnen nemen van de wijze waarop hulpdiensten tijdens een overstromingsramp met elkaar samenwerken om burgers te redden. Een impressie van de meest opvallende media-aandacht:

Overzicht media-aandacht Waterschout

Media-aandacht op tv, o.a.:

NOS-journaal, 7 november;
 Jeugdjournaal, 7 november;
 Omroep Gelderland, 7 november;
 Hart van Nederland, 7 november.

Media-aandacht landelijke kranten, o.a.:

Telegraaf;
 Nederlands Dagblad;
 AD;
 NRC;
 Trouw;
 Het Financiële Dagblad;
 Reformatorisch Dagblad;
 Elsevier.

Media-aandacht internet, o.a.:

Artikelen op websites van landelijke kranten;
 nu.nl;
 fok.nl;
 youtube.com;
 112nederland.nl;
 oovsupport.nl;
 de weekkrant.nl.

Media-aandacht Regionaal/lokaal, o.a.:

De Stentor (Veluws Dagblad, Sallands Dagblad);
 De Gelderlander;
 Friesch Dagblad;
 Haarlems Dagblad;
 IJmuider Courant;
 Noord-Hollands Dagblad;
 Blik op Nieuws Utrecht;
 Stadskrant Utrecht;
 De Stad Amersfoort;
 De Stad Nijkerk;
 Barneveldse Krant;
 Provinciaal Zeeuwse Courant.

Internationale aandacht krant, radio en tv:

Artikel in Der Spiegel;
 Documentaire BBC;
 Documentaire TV 5 (Frankrijk);
 Omroep Zweden.

**Deel D – Speciale
onderwerpen**

11.1 Nationaal

- ♦ De samenwerking (incl. verantwoordelijkheden) en infovoorziening tussen de regio en het rijk kunnen beter;
- ♦ Informatievoorziening vanuit de regio's naar NCC/LOCC kwam moeizaam op gang;
- ♦ De effecten van overstromingen kwamen op ACO, IBT en MBT niveau niet uitgebreid aan bod;
- ♦ De planvorming is niet bij alle departementen voldoende geïmplementeerd en kwam daardoor onvoldoende terug in de besluitvorming. De plannen zijn veelal wel beschikbaar, maar zijn niet of te weinig toegepast;
- ♦ In de aansluiting tussen nationale en regionale plannen is een mogelijke discrepantie in het moment, dat een evacuatiebesluit moet worden genomen. Regionaal heeft de neiging te willen evacueren als het nog kan en de kans op overstroming klein is. Nationaal gaat pas over tot een evacuatiebesluit als er een grotere kans op een overstroming is, gegeven de te verwachten nationale keteneffecten. Dit gebeurt dan wel onder acceptatie van het risico, dat het te laat kan zijn om iedereen te kunnen evacueren;
- ♦ Het is lastig om de haalbaarheid van een operationeel besluit weer te geven.
- ♦ Het moet voor de minister makelijker zijn om contact op te nemen met de voorzitters van de veiligheidsregio's;
- ♦ De pilot met LOS heeft zeker voldaan en vereist nadere uitwerking;
- ♦ Crisiscommunicatie staat bestuurlijk sterk op de agenda, maar moet nog sterker tot het hart van het beleid worden gebracht. Communicatie heeft nadrukkelijk de aandacht, de effectuering is niet echt geoefend;
- ♦ Het was lastig om de media (analyses) een rol te laten spelen in de besluitvorming.

11.2 DCC-VenW

- ♦ Het DCC-VenW heeft in deze complexe en omvangrijke oefening goed gefunctioneerd. Naast de interne overleggen (Operationele Groep en Coördinatiegroep) heeft het DCC ondersteuning geleverd aan ACO/IBT/MBT, de LOS en de LCO;
- ♦ Vanwege de omvang van de oefening was het noodzakelijk om ondersteuning van buiten het DCC-VenW te organiseren. Voor incidenten en crises van deze omvang is het nodig om over een uitgebreide kernbezetting (UKB) te beschikken;
- ♦ Voor het eerst is er een CG (Coördinatie-groep) beoefend, waarbij naast alle DG's en de IG ook de Waterschappen en de Unie van Waterschappen deelnamen;

- ◆ In verband met de prominente rol van de LOS is het belangrijk hierbij goed aangehaakt te zijn; de liaison-functie bij LOS/LOCC moet optimaal worden ingezet;
- ◆ Informatiemanagement is tijdens alle oefeningen een aandachtspunt. Situatie-rapporten waren door hun omvang niet goed leesbaar. Daarnaast is meer aandacht nodig voor integraliteit van informatie van LCO en DCC;
- ◆ Zorg er voor dat andere waterpartijen (Rijkswaterstaat, waterschappen) informatief ook goed aangehaakt zijn. Om hierop voorbereid te zijn is het goed om meer multidisciplinair te oefenen met veiligheidsregio's en Waterschappen.

11.3 LOS/LOCC/SGE

- ◆ De samenwerking tussen LOS, LOCC en de SGE, is mede dankzij een gedegen gezamenlijke voorbereiding en planning goed verlopen. Er bestond goed inzicht in de complexe situaties. In het Kustscenario bestond het advies uit verschillende evacuatiestrategieën met de daaraan verbonden consequenties. De plannen van de regio's zijn echter niet goed te herkennen in het advies;
- ◆ In het Merenscenario was er sprake van een acute dreiging van een dijkdoorbraak in de provincie Flevoland. De LOS, het LOCC en de SGE hebben uitvoering gegeven aan het voorbereide plan voor een noodevacuatie. De voorzitter LOS is door de minister van BZK belast met de aansturing van de evacuatie van delen van de veiligheidsregio Flevoland;
- ◆ Op beide dagen is er sprake geweest van een buitengewoon unieke operationele multidisciplinaire samenwerking op nationaal niveau.

Opvanglocatie

11.4 Waterschappen

Het Programmabureau heeft in een telefonische enquête een aantal indrukken van 6 waterschappen verzameld, teneinde ook een indruk te hebben van de samenwerking van de waterkolom met de algemene kolom en de afstemming binnen de waterkolom.

Algemeen:

De waterschappen kijken positief terug op de oefening maar de oefening laat wel duidelijk zien dat we er nog niet zijn.

Positie en samenwerking

- ♦ Waterschappen blijken goede ervaring te hebben met oefenen. De operationele en de beleidsteams werken prima samen. De interne opschaling verliep goed volgens de vastgestelde (grip-) procedures;
- ♦ De waterschappen hebben een goede positie en verbinding met de veiligheidsregio's. Op bestuurlijk en ambtelijk niveau wordt intensief samengewerkt als volwaardig en gelijkwaardig partner. Als punt van verbetering wordt genoemd het afstemmen van vergadertijdstippen tussen functionele en algemene kolom;
- ♦ Uit de rapportages blijkt dat de samenwerking in de waterkolom, dus tussen waterschappen en met Rijkswaterstaat, als 'stroperig' wordt ervaren. Men ontdekt dat hierin weinig (oefen-)ervaring is en men onvoldoende beeld heeft van wat men van elkaar kan verwachten.

Oefenstaf en responscel Merenscenario

- ◆ De samenwerking tussen regio en landelijk heeft men ervaren als een onbalans:
 - 'teveel focus op landelijk, waardoor regio niet in beeld kwam'
 - 'landelijk was te angstig in de oefening';
- ◆ Informatie en communicatie
 - Het netcentrisch informatiesysteem (CEDRIC) heeft de potentie om uit te groeien tot een op alle niveaus toepasbaar en efficiënt overall informatiesysteem. De implementatie en verankering van dit systeem verdient extra aandacht;
- ◆ Inhoudelijk
 - Waterschappen willen mogelijkheden tot compartimentering onderzoeken als een mogelijke maatregel om schade te beperken.

LCO

- ◆ Ervaren is dat de LCO niet de juiste bezetting had. De indruk is dat er te weinig kennis op het gebied van integraal waterbeheer voor handen is;
- ◆ De posities binnen de LCO zijn te veel bezet door RWS-mensen en te weinig door vertegenwoordigers van regionale waterbeheerders. Hierdoor komen regionale belangen te weinig aan bod;
- ◆ Berichten komen fragmentarisch en ongestructureerd naar de regio. Men weet niet wanneer een volgend beeld te verwachten is;
- ◆ De LCO vraagt veel input aan de regio. Hiervoor geldt dat er te weinig structuur is in de vragen (te veel en onvoldoende gericht);
- ◆ Opgemerkt wordt dat in de oefening de LCO adviezen zou hebben gegeven, die niet passen bij de taak en rol (bijvoorbeeld negatief advies inzet mammoettankers), alhoewel het beeld over de besluitvorming hierover onduidelijk is.

11.5 Rijkswaterstaat (RWS)

Hoe is Waterproef verlopen?

- ◆ De LOS (en Verkeerscentrum Nederland) heeft goed gewerkt;
- ◆ DG RWS stond direct en voortdurend in contact met (bestuurlijk) vertegenwoordigers van de waterschappen. De LCO (en het SVC) heeft goed gewerkt;
- ◆ De RD's van RWS hebben effectief deelgenomen aan de RBT's;
- ◆ Voor communicatie en informatievoorziening is het van belang dat er een gedeeld beeld is over hoe het publiek het overheidsoptreden ervaart en dat partijen over dezelfde info beschikken;
- ◆ De Tweede Kamer toonde zich tevreden met de resultaten van Waterproef;
- ◆ Subconclusie: Ondanks goed verloop van Waterproef resteren er genoeg leerpunten voor RWS.

Welke gevolgen heeft Waterproef voor RWS?

- ♦ De HID's sluiten (corporate) convenanten af met de Vz's van de VR's en met de dijkgraven, voor zover nog niet gebeurd, met daarin afspraken over oefenfrequentie conform het NWP (minimaal eens per vier jaar);
- ♦ LCO
 - vergroot de voorwaarschuwingstijd (met name voor de kust) aanmerkelijk.
 - heeft realistische plannen omtrent het voorkomen van dijkdoorbraak en van dijkherstel "klaar liggen";
- ♦ Besluitvorming rond gebruik en beheer en onderhoud FLIWAS op korte termijn vorm geven;
- ♦ Organisatie rond de DG-RWS/portefeuillehouder crisisbeheersing VenW (met inbegrip van de relatie met de Waterschappen) dient te worden vereenvoudigd;
- ♦ De coördinatie voor deze acties is de RWS-Unie-Stuurgroep Landelijk Draaiboek Hoogwater- en Stormvloed-crisis en het draaiboek zelf zal de neerslag hiervan bevatten (2009).

11.6 FLIWAS (Flood Information and Warning System)

Algemene notie:

FLIWAS kan positief bijdragen aan eenduidige beeldvorming van de potentiële overstroming op regionaal en landelijk niveau.

Commentaar vanuit het perspectief van het project:

"Met een nog bescheiden inzet bij enkele waterschappen, LCO en Rijkswaterstaat heeft FLIWAS als hoogwater-informatiesysteem gefunctioneerd. In technisch opzicht draaiden alle modules naar verwachting goed."

Commentaar vanuit Fryslân:

Bij de veiligheidsregio Friesland zijn enige kanttekeningen gemaakt bij het operationele gebruik:

- ♦ Zowel bij het waterschap, het ROT/RBT, de provincie, Rijkswaterstaat en de deelnemende gemeenten Het Bildt en Harlingen is FLIWAS 'geïnstalleerd';
- ♦ Alle berichtgeving (mail, sitraps e.d.) is bewust omgeleid via het Fliwas systeem. Per locatie is iemand aangewezen als 'postbus';
- ♦ Het bestrijdingsplan primaire waterkering van het waterschap is gedigitaliseerd en ingebracht in FLIWAS;
- ♦ Kaarten getoond in FLIWAS zijn erg klein en onvoldoende gedetailleerd; bij daadwerkelijke overstroming zullen de beschikbare inundatiekaarten slechts van beperkte waarde zijn;
- ♦ Door het werken met een centrale postbus ontstond vertraging. De wijze waarop FLIWAS mail verwerkt is voor verbetering vatbaar;
- ♦ De voorzichtige conclusie is dat in de fase van dreigende overstroming FLIWAS voor ROT-RBT en gemeenten nog geen duidelijke meerwaarde heeft. De indruk is dat allerlei losse modules (inundatiekaarten, evacuatie-calculator, mail en faxen via Outlook) krachtiger en sneller zijn in gebruik.

Commentaar vanuit de Waterschappen:

- ♦ FLIWAS is ingezet in het kust- en rivierscenario en op diverse manieren gebruikt. Namelijk als informatie-systeem, communicatiesysteem en voor de operationele uitvoering van de calamiteitendraaiboeken;
- ♦ Het gebruik van verschillende versies (FLIWAS light en FLIWAS comfort) heeft op enkele plaatsen tot informatieproblemen geleid.

11.7 Cedric

Bij de diverse deelnemers is in het algemeen positief gereageerd op het gebruik van Cedric. De projectleider heeft het navolgende aan impressie aangeboden:

- ♦ Er is in het algemeen sprake van een positieve ervaring;
- ♦ Netcentrisch werken droeg bij aan gezamenlijke beeldvorming;
- ♦ De regio's met demoversies hebben aangegeven dat zij een verder implementatietraject ingaan, evenals bij het NCC en LOCC;
- ♦ De DCC'n hebben zich nog niet uitgesproken over het gebruik van Cedric;
- ♦ Op dinsdag kwam uit de responscel geen Cedric: de informatie werd gemist;
- ♦ Gebruikers waren blij verrast over de functionaliteit;
- ♦ Het IBT heeft er kennis mee gemaakt: reageerde positief;
- ♦ Daarmee is de basis gelegd voor verdere uitbouw;
- ♦ Nog niet alle organisaties beschikken over Cedric;
- ♦ De noodzaak is er om één informatiesysteem centraal te stellen;
- ♦ Zeeland heeft hun eigen systeem gebruikt; extern heeft hier geen beeld van;
- ♦ GRIP I in Rotterdam was helder voorbeeld, dus ook traject implementatie doorlopen.

Sluiten coupure

Commentaar vanuit Flevoland:

- ♦ Netcentrisch werken en Cedric hebben een onvoldoende bijdrage kunnen leveren. Met name vanuit het ROT werd dit onvoldoende vorm gegeven;
- ♦ Het netcentrisch werken is (als methodiek) nog niet in de regio geïmplementeerd. Men is dus niet gewend aan het overal beschikken over alle informatie. Ook de wijze van presenteren, elektronisch i.p.v. op papier behoeft aandacht;
- ♦ Cedric (als systeem) is nog niet in de regio geïmplementeerd. Tevens waren er enkele uren technische problemen in de verbinding. Systeem dient dus voldoende redundant te worden uitgevoerd. Er dienen back-upsystemen te zijn.
- ♦ Het bovenstaande staat in relatie met de verwachting van een groot aantal deelnemers dat e.e.a. wel volledig operationeel zou zijn. Nu werd het systeem meer gebruikt als een postsysteem voor het over en weer zenden van sitraps (met overigens een mager format). Het beeld was dat het systeem een permanent overzicht van alle uitstaande acties e.d. kon geven en dit bleek niet het geval te zijn;
- ♦ Voor het netcentrisch werken is een goed geoutilleerd informatiemanagement een voorwaarde.

De beeldvorming gebaseerd op andere gebruikers verdient nog verdere verdieping. ◆

Colofon

Uitgave van Taskforce Management Overstromingen

januari 2009

foto's: Hans van Arkel, Hanneke Blok,
Rik Compagne, Joris Kroon, Ruub Petow,
Ron de Vries, hoogheemraadschap
Hollands Noorderkwartier, waterschap
Rivierenland, TMO

realisatie: Bureau Karin de Lange, Den Haag

*ontwerp/
vormgeving:* Inpladi BV, Cuijk

druk: vanGrinsven drukkers Venlo bv, Venlo

